

ŚWINOUJŚCIE-KAMMINKE-BOSSIN- KUTZOW-GARZ-J.KREBSEE-KORSWANDT– 39,5 km.

KAMMINKE

Nazwa Kamminke pochodzi z języka słowiańskiego i oznacza kamienie. Polska nazwa to Kamionka. Ślady pierwszego zasiedlenia na wzgórzu Golm pochodzą z VI wieku przed naszą erą. Pierwsza pisemna wzmianka o tej miejscowości pochodzi z 1263 roku i dotyczy sprzedaży 360 mórg ziemi w Kamminke przez Michaela von Kameke klasztorowi Grobe. Nazwa miejscowości brzmiała wtedy Kamie. Kamminke to jedna z najstarszych wsi rybackich na terenie wyspy Uznam. Leży nad Zalewem Szczecińskim, przy polskiej granicy. Już w XVII wieku głównym źródłem utrzymania mieszkańców wsi było rybołówstwo. W 1900 roku około 40 rodzin z Kamminke zajmowało się tym zawodem. Zamieszkiwali chaty pokryte strzechą, które można w Kamminke oglądać po dzień dzisiejszy.

Osadę zamieszkuje 310 osób, żyjących głównie z rybołówstwa i turystyki. Przed wojną, w 1939 roku, liczba mieszkańców wynosiła prawie 800. Miejscowość jest malowniczo położona - część domów znajduje się na ponad 20-metrowych urwiskach, które otaczają zatoczkę Zalewu. Jedna z uliczek o długości tylko 210 metrów zaczyna się na wysokości 6, a kończy na aż 24 metrach nad poziomem morza. Z punktu widokowego rozciąga się panorama na Świnoujście i Zalew. Nad wodami Zalewu znajduje się mały port rybacki, tutaj też w sezonie letnim dobijają turyści na jachtach, łodziach motorowych. Obok znajduje się niewielka plaża z niestrzeżonym kąpieliskiem, małe pole na przyczepy campingowe, obszerny parking, trawiaste boisko, gdzie można pokopać piłkę, pograć w siatkówkę. W restauracyjce można spróbować wędzonej ryby, wypić kawę, piwo. Co roku pod koniec lipca w Kamminke, nad wodami Zalewu Szczecińskiego, odbywa się 3-4 dniowy festyn

Głębokość wód zatoki waha się od 1,4 - 2,2 metra, jedynie tor wodny do portu ma głębokość 2,8 metra. Od strony zachodniej port zabezpieczony jest ziemnym, szerokim falochronem o długości 160 metrów. Jest on udostępniony do spacerowania.

BOSSIN

Mała miejscowość (ok. 50 mieszkańców) na skrzyżowaniu dróg do Świnoujścia i Gorke a dalej na bagna Thourbruch. Doskonale miejsce przerwy na odpoczynek w plenerze i punkcie gastronomicznym.

BAGNA THURBRUCH

Thurbruch (bagno tura) położone jest we wschodniej części wyspy Uznam. Zajmuje powierzchnię 16 hektarów pomiędzy miejscowościami: Bansin, Gothen, Korswandt, Ulrichshorst, Zirchow, Kutzow, Görke, Kachlin, Katschow, Labömitz i Reetzow. Na terenie bagniska leżą dwa jeziora: Kachliner See i Gothensee.

Nazwa Thurbruch (bagno tura) powstała od faktu, że w 1360 roku na tych terenach książę Wartislav V zabił ostatniego tura żyjącego na Uznamie. Pierwsze zapiski wspominające o Thurbruch pochodzą z roku 1421. W 1750 roku, na rozkaz króla Prus Fryderyka II rozpoczęto prace osuszania bagien poprzez kopanie systemu rowów melioracyjnych. Pracami kierował mistrz Knüppel z Anklam. Prace rozpoczął od odprowadzenia wody z Kachliner See poprzez rów do Gothensee i dalej do wód Zalewu Szczecińskiego.

W 1774 roku założono kolonię Ulrichshorst, gdzie zamieszkało 30 osadników, którzy pracowali przy pracach na bagnie. Osuszenie tych terenów miało na celu pozyskanie nowych pastwisk dla bydła oraz nowych pól uprawnych. W 1772 roku zakończono prace przy największej budowli - rowie łączącym jezioro Kachlin z jeziorem Gothen. Rów istnieje do dnia dzisiejszego (tak, jak i cały system melioracyjny). Ma 2650 metrów długości, jego szerokość dochodzi miejscami do 10 metrów. W 1819 roku zakończono kolejną wielką inwestycję - wykopano kanał łączący jezioro Gothen z Bałtykiem. Kanał na cześć jego budowniczego (Sacka) nazwano Sackkanal. W latach suszy, około 1860 roku, wypompowano całą wodę z Gothensee i teren zamieniono w łąki. W tym czasie powstały wały, które do dzisiaj przecinają jezioro. Po kilku latach jezioro z powrotem wypełniono wodą. Na początku XIX wieku ponownie podjęto prace usprawniające odprowadzenie wód z pól i łąk. Zbudowano zapory i przepompownie wody (wiatrowe i parowe). Na początku XX wieku wybudowano kolejne trzy pompownie wiatrowe. Do dzisiaj można podziwiać pompownię koło Kachlin. Od 1968 roku poziom wód w rowach utrzymywany jest za pomocą pomp zasilanych energią elektryczną.

Bagnisko było też źródłem pozyskiwania torfu - głównie jako paliwo. Podczas wierceń stwierdzono, że warstwa torfu ma 8 metrów grubości. Szczególnie po II Wojnie Światowej, gdy ze względu na brak innego paliwa, mieszkania ogrzewano torfem.

W ciągu 160 lat wydobyto z Thurbruch 200 tysięcy metrów sześciennych torfu. System ekologiczny bagniska długo pozostawał nienaruszony. Dopiero w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku, na skutek stosowania nawozów sztucznych i rabunkowej eksploatacji doszło do częściowego rozkładu pokładów torfu. To spowodowało obniżenie terenu o 80-90 centymetrów. Spadła również ilość gatunków flory i fauny występujących na Thurbruch. Spływające do jeziora Gothen resztki nawozów i odprowadzane tam ścieki doprowadziły w 1980 roku do załamanie ekosystemu jeziora. Obecnie Thurbruch i Gothensee objęte są ochroną.

Panoramę Thurbruch można podziwiać z punktu widokowego na wzgórzu [Kückelsberg](#).

PRZEPOMPOWNIA WIATROWA

Windschöpfwerk Kachlin im Thurbruch (pompownia wiatrowa w pobliżu Kachlin na bagniskach Thurbruch) znajduje się około 1,5 kilometra na wschód od Kachlin, na południowo-wschodnim obrzeżu Kachliner See. Zadaniem przepompowni było przepompowywanie wody z jednego rowu melioracyjnego do drugiego, położonego wyżej. Stamtąd wody płynęły do stawu i dalej pompowane do jeziora Kachlin.

Celem tego działania było osuszanie terenów Thurbruch dla pozyskania traw dla zwierząt i terenów dla ich wypasania. Przepompownię wybudowała firma Kachliner Koster w 1920 roku. Jest to drewniana konstrukcja, na szczycie, której zamontowano wiatrak o średnicy 8,5 metra. Posiada on 27 owiewek, dzięki którym się on obraca pod wpływem podmuchów wiatru. Ruch wiatraka wprawia w ruch ślimacznice, która przelewa wodę. W ciągu godziny, przy silnym wietrze, mogła przepompować aż 1500 metrów sześciennych wody. W sylwestra 1979 roku podczas burzy i silnej wichury konstrukcja została uszkodzona i przewrócona. Całkowicie odbudowano ją w latach 1994-95. W 2009 roku silny wiatr oderwał i uszkodził wiatrak pompowni. Przechowywany jest w Muzeum Techniki w Dargen i czekał na sponsora - koszt remontu i montażu to około 10 000 euro. Aktualnie od wiosny 2011 r. jest po remoncie.

=====

JEZIORO KACHLIN (Kachliner See)

Jezioro Kachlin (Kachliner See) położone jest w środku bagniska Thurbruch, w pobliżu miejscowości Kachlin. Jezioro ma powierzchnię około 100 hektarów (10 kilometrów kwadratowych), jego średnia głębokość wynosi 1,5 metra. Długość jeziora to około 1450 metrów, szerokość 700 metrów. Posiada połączenie z Gothensee poprzez sztucznie wybudowany rów melioracyjny w ramach prac mających na celu osuszanie Thurbruch. Budowę rowu zakończono w 1772 roku. Kachliner See jest zimowym miejscem spoczynku dla wielu ptaków wędrownych. Zimują tu między innymi gęsi i brodziec.

=====

KUTZOW

Niewielka wieś leżąca bezpośrednio przy Zirchow. Mieszkańcy utrzymują się głównie z rolnictwa. Znajduje się tu atrakcyjny dojazd do betonowych dróg przecinających bagna Thourbruch. Tereny te są poprzecinane licznymi kanalikami służącymi do osuszania tych terenów.

=====

GARZ

Garz położony jest w południowo-wschodniej części wyspy Uznam, w pobliżu granicy z Polską. Cicha i zadbane miejscowość zamieszkała jest przez 225 mieszkańców.

Miejsce obecnego Garz było już osiedlone w epoce brązu, o czym świadczą wykopaliska archeologiczne. Około 700 lat przed naszą erą na pobliskim wzgórzu Gołm wybudowano zamek warowny. Świadczą o tym wykopaliska i pozostałości wałów zamku. W 1124 roku [na podstawie zapisków pewnego mnicha], podczas swej pierwszej misyjnej podróży na Pomorze, biskup Otton z Bambergu wypłynął ze Szczecina i poprzez Zalew Szczeciński dotarł do miasteczka Gridiz. Wszystko wskazuje na to, że był to dzisiejszy Garz. Należy się domyślać, że podczas swej misji biskup, jak to było w zwyczaju, ochrzcił tubylczych pogan i założył kościół. Jeśli tak było, to Garz byłby najstarszą kościelną wioską na wyspie Uznam. Pierwsza źródłowa, udokumentowana wzmianka o wsi pochodzi z 1231 roku - jest to urzędowe pismo podpisane przez Petrusa z Gardist [dawniejsza nazwa Garz]. W tym czasie właścicielami wsi byli Słowianie - Sabic i Rozsuar. W 1242 roku wieś Gardis oraz wieś Kasibour zostają przez nich sprzedane klasztorowi Dargen.

W czasie I wojny światowej zginęło 18 mieszkańców Garz. 4 maja 1945 roku, podczas nalotu radzieckich samolotów, na 82 istniejące w tym czasie budynki zniszczone zostają 22. Podczas działań wojennych 1939-45 zginęło 29 mieszkańców Garz. Godny obejrzenia jest KOŚCIÓŁ w Garz. Nie wiadomo, gdzie i kiedy został wzniesiony pierwszy kościół na terenie Garz.

Najczęściej pierwsze kościoły były wznoszone z drewna i kryte strzechą - budowali je mnisi z klasztoru Grobe [koło Usedom] podczas zakładania pierwszych wspólnot chrześcijańskich na terenie wyspy. Obecny kościół zbudowano około 1450 roku na fundamentach starej budowli - stąd fragmenty murów kościoła pochodzące z XII lub XIII wieku. Na te czasy datuje się też łuk z kamieni polnych usadowiony za ołtarzem. Największa część murów kościelnych pochodzi z XV wieku. Przy kościele wzniesiono też rodzaj schroniska, gdzie można było odpocząć i przenocować - kościół leżał w bezpośredniej bliskości szlaku handlowego Anklam - Wolin. Z 1575 roku pochodzą wzmianki o kamiennym murze kościelnym - istnieje do dzisiaj. Pierwotny wygląd kościoła trudno dzisiaj odtworzyć ze względu na liczne przebudowy i remonty. Pierwszy wielki udokumentowany remont przeprowadzono w 1788 roku. Między innymi ze względu na zły stan techniczny rozebrano dzwonnice, której nigdy nie odbudowano ze względu na brak pieniędzy. Dzwon przeniesiono przed kościół. W 1856 roku zbudowano obok kościoła niedużą, drewnianą, wolnostojącą dzwonnice. Obecnie są tam dwa dzwony. Dwa lata później kościół wzbogacił się o organy wykonane przez mistrzów firmy Kaltschmidt ze Szczecina. Ze względu na brak miejsca organy są lekko wygięte do przodu i w bok. Pierwszy rzeźbiony ołtarz został zniszczony bądź zrabowany przez Szwedów podczas wojny trzydziestoletniej i został zastąpiony obecnym. W kościele powieszone są dwa statki wotywny. W rejonie Bałtyku takie modele były ofiarowywane przez ludzi morza za ratunek w niebezpiecznych sytuacjach. Dokładne pochodzenie tych dwóch statków nie jest znane. Większy z nich - pruska fregata - pochodzi z 1770 roku. Inicjały F.R. oznaczają króla pruskiego Fryderyka II. Mniejszy statek pochodzi z około 1825 roku. Na ścianach znajdują się tablice upamiętniające, przypominające o wojnach, ciosach losy, epidemiach, wymienione są nazwiska ofiar. Kościółek nie posiada typowego stropu - dawniej sufit kościoła służył rybakom do suszenia i przechowywania sieci. Warto też zwrócić uwagę na stare, ciekawe malowidła na ławkach. Kościół jest udostępniony dla zwiedzających, w sezonie otwarty codziennie od 9.00 do godziny 17.00, wejście darmowe. Wokół kościoła położony jest cmentarz. W jego obrębie można obejrzeć pozostałości po 700-letniej lipie, która uległa uszkodzeniu podczas burzy w 1992 roku. Miała wtedy 8,5 metra obwodu.

=====

JEZIORO KREBSEE - Racze

Jezioro Racze położone jest pomiędzy miejscowościami Garz, Korswandt i Zirchow przy ścieżce rowerowej Garz - Korswandt. Po jednej stronie ścieżki jest strome wzgórze o wysokości 49 metrów nad poziom morza, po drugiej jej stronie dolinka z Krebssee. Brzeg jeziora położony jest już na poziomie tylko 20 metrów, a od szczytu wzniesienia dzieli go tylko 280 metrów. Jezioro zostało ukształtowane przez morenę czołową w okresie lodowcowym. Jego długość to około 370, a maksymalna szerokość 210 metrów. Jest jeziorem stosunkowo głębokim - do 6 metrów. Przezroczystość wody sięga do 1 metra. Odczyn wody jest obojętny, pH wynosi 7. Zawartość tlenu w wodzie waha się w granicach 40%. W jeziorze żyje kilka gatunków ryb, głównie płocie, leszcze, okonie i szczupaki oraz inne organizmy wodne: okrzemki, oczliki, algi zielone, plankton, polipy. Brzegi jeziora porośnięte są pałkami, trzciną i tatarakiem. Na powierzchni wody można zobaczyć duże ilości nartników. Nad brzegiem można spotkać ważki, motyle (rusałka pawik, pokrzywnik i admirał) oraz ptaki - ziębę i trziniaka. Jezioro otoczone jest lasami bukowymi.

=====

KORSWANDT

Pierwsze pisemne wzmianki o Korswandt pochodzą z 1243 - wtedy miejscowość nazywała się Szutoswanz. Korswandt położone jest we wschodniej części wyspy, niedaleko granicy z Polską. Leży nad jeziorem Wolgast, przy drodze L 265 pomiędzy Ahlbeck a Zirchow. Korswandt zamieszkuje 330 osób. Nad jeziorem znajduje się punkt gastronomiczny, niewielka piaszczysto-trawiasta plaża, można się kąpać w jeziorze. Dla dzieci obok plaży zbudowano mały plac zabaw. Na północnej stronie znajduje się wypożyczalnia kajaków, łódek i rowerów wodnych. Wolgastsee jest udostępnione do wędkowania. Wokół jeziora wśród lasów bukowych biegnie ścieżka rowerowa o długości 3,8 kilometra. Korswandt posiada również pole golfowe - Baltic Hills Golf Club (należy od drogi głównej L265 zaraz za jeziorem skręcić w lewo). Dla wczasowiczów udostępnione są trzy hotele (jeden bezpośrednio przy plaży) oraz liczne kwatery prywatne.

=====

JEZIORO WOLGAST

Polska historyczna nazwa Wolgastsee brzmi Jezioro Wołogoskie. Jest naturalnym, polodowcowym jeziorem śródleśnym ciągnącym się od granicy polsko-miemieckiej do miejscowości Korswandt. Jeszcze do końca XIX wieku jezioro zajmowało znacznie większy obszar niż obecnie. Swoim zasięgiem obejmowało obecne jezioro Schwarzes Herz (Schwarzer See). Powierzchnia jeziora wynosi 0,47 kilometra kwadratowego. Jego wymiary to 1,4 kilometra długości i 450 metrów szerokości. Średnia głębokość to 4,1 metra, maksymalna 7,5 metra. Lustro jeziora leży w depresji - 60 centymetrów poniżej poziomu morza. Jezioro otoczone jest zewsząd lasami, głównie bukowymi. Wokół jeziora biegnie ścieżka dla pieszych i rowerów długości 3,8 kilometra - szlak zielony. W Korswandt znajduje się niewielka plaża wraz z kąpieliskiem. Rośnie tu najstarszy i najwyższy buk na wyspie - pomnik przyrody.

=====